

Posudek vedoucího diplomové práce

Bc. Veronika Ušáková: *Proměny profilu profesní identity školního psychologa za posledních deset let* (128 stran + Přílohy).

Předložená DP zkoumá, zda po cca 12 letech došlo k nějakým změnám v profilu profesní identity českých školních psychologů (ŠP). Diplomantka při tom navazuje především na výzkumné šetření z r. 2000 (publ. 2001) a všímá si také výsledků dalších výzkumných šetření domácích (Bartošová 2011) nebo zahraničních (Jimerson et al., 2004 ad.).

Těžiště práce tvoří zpráva z rozšířené replikace dotazníkového šetření z r. 2000 – zabírá dvě třetiny textu. Práce s literaturou slouží především vyjasnění pojmu „profesní identita“. Z tohoto hlediska možná není moc relevantní široce pojatý úvod o školní psychologii u nás. Až náplň práce a vztahová síť slouží spolu s kap. 1.2. k definování profesní identity školního psychologa. Postup v kap. 1.2. pak probíhá velmi logicky a přehledně v jakýchsi soustředných kruzích: nejprve rozbor parametrů profese obecně, pak zvláštnosti vztahových profesí a nakonec poznatky o profesi ŠP speciálně. Musím ocenit velmi dobrou práci s literaturou, která je referována docela frekventovaně, leč nikoli samoúčelně. K této partii snad jen jedna otázka: které z oněch novějších rolí a požadavků na ŠP jsou nejvíce rizikové, resp. co v současné profesní identitě ŠP je podle literatury rizikové nebo zranitelné?

K samotnému výzkumu chci nejprve uvést pozitiva:

1. Byl zvolen vyvážený výzkumný design (starý dotazník, předvýzkumné rozhovory, upravený dotazník, následné hloubkové rozhovory);
2. Realizace byla náročná a byla provedena pečlivě ve všech třech fázích (přepisy rozhovorů, formulace nových otázek, příprava statistického zpracování atd.);
3. Snaha překročit při statistickém zpracování úroveň 1. třídění tam, kde k tomu byla data;
4. Přehledné shrnutí a interpretace výsledků po každém bloku dat;
5. Vtipná volba „třídícího znaku“ (délka zkušenosti ŠP a deklarovaný stupeň důvěry s ostatními aktéry školy) umožňuje sledovat významné diference v profilu profesní identity ŠP;
6. Kvalitní diskuse vlastních výsledků se zjištěními dosavadních výzkumů.

Naopak, kriticky se lze zmínit o následujících skutečnostech:

1. Výzkumné otázky jsou obtížně nebo nejasně operacionalizovatelné a je jich příliš mnoho. Přehlednější by asi bylo uvést třeba jen 3 základní a operacionalizovat je;
2. Bohužel, návratnost dotazníku byla příliš nízká – sice srovnatelná v absolutním počtu s r. 2000, ale tehdy šlo o 25-30% z populace ŠP, dnes o cca 8-10% (z počtu oslovených ovšem návratnost činila 15%). To pak komplikovalo statistické analýzy.

Bylo by možné formulovat i jiné než konjunkturální příčiny nízké návratnosti, tedy spojené třeba s povahou tématu?;

3. Prezentace výsledků často jen kopíruje kategorizace z předchozích výzkumů a netvoří nové. Např. na s. 50 ad. v kategorii sebeobran o 10% narostla sběrná kategorie „ostatní“ a zmiňované unikátní výroky (člověk na svém místě, horolezec, demýtizátor) volají po pokusu vytvořit kategorii „odvážného, kompetentního profesionála“ – uvádím jako ilustrativní příklad;
4. Výsledky následných rozhovorů jsou podávány dost nestandardně ve volném vyprávění. Asi i zde by bylo třeba provést řádné zakódování přespaných rozhovorů a jejich následnou selektivní kategorizaci.

Celkově výsledky potvrzují, že základní opěrné pilíře profesní identity ŠP se příliš nemění. V textovém zpracování možná dost nevyuniknou ty konstanty identity a to co se určitě posunulo, změnilo. Dá se říci, které rozdíly mezi novici a experty v roli ŠP nejvíce odhalují jádro profesní identity ŠP?

V. Ušáková po celou dobu velmi dobře spolupracovala. Výsledkem je podle mého soudu velmi kvalitní práce přinášející i nové poznatky nebo podklady k formulování výzkumných hypotéz pro další šetření. Jednoznačně ji doporučuji k obhajobě.

V Praze 9.6.2013

prof. Stanislav Štech